

Öppet Hus fredagen 5 november

Denna vackra höstdag fick vi glädjen att ta del av Anna Månssons kunskaper i "**Stickkonsten förr & Nu**".

Anna är van att handarbeta och hade dukat upp två bord med olika alster. Hon har färgat ullgarn men växtfärger, gjort färgprover som flätor monterade på en ring. Hon visade och berättade om spedetröjor, bingetröja, lusekofta, kvinnovantar med öppning, snibbhandske från Härjedalen, handledsvärmare, raggsockor och lovikavantar osv. osv.

Anna Månsson tilldelades i somras det ärofyllda priset från Charlotte Weibulls förening, för sin insats för skånsk folklivskultur. Hon är uppvuxen på en gård i Göinge med anor från 1500-talet. Hennes föräldrar värnade om den skånska kulturen och hon drömde tidigt att få gå i deras fotspår.

Öppet Hus lokalen blev snabbt välfylld av nyfikna PRO medlemmar, som satt andäktigt och lyssnade på hennes digra kunskaper. Temat lockade både män och kvinnor som var aktiva, nyfikna och ställde många frågor kring olika tekniker, infärgning och material. Många nickade igenkännande och kunde fylla i historiens vingslag, då vi lätt kunde följa med i bildspelet som stöd i Annas berättelse.

Troligen är stickningen ett hantverk som utvecklats från nålbindning. I en grotta i Israel har man hittat det äldsta stickade lämningen, uppskattas vara 6500 år gammalt. Arkeologiskt stickat fragment i två färgat silke från 600–800 talet är funnet i en grav i Kairo Egypten. På en altartavla i Tyskland Buxtehude som är målad 1390 finns motivet "Den stickade Madonnan".

Förr var stickade plagg i silke mycket dyrbart och fint, det var främst kungligheter och adel som ägde dessa. Plaggen importerades. På 1600 talet introducerad stickningen till vårt land. Landshövding Magnus Duell på godset Vallen i Halland, gifte sig med en kvinna från Holland som kom till Sverige med sitt hov av stickkunniga damer. Stickkonsten bredde ut sig. Hallänningar arbetsvandrade för att sticka. Kanske många av de gamla skånska spedettröjorna är stickade av arbetsvandrande hallänningar. De var professionella stickerskor och stickade tröjor på beställning. Dessa stickerskor var privilegierade, de kunde ta mot uppdrag var som helst till skillnad från bruksstickerskorna som stickade sockor, vantar etc. och behövde ansöka hos sockenstämman om tillstånd. Tröjorna stickades i ofärgat ullgarn, sen färgades de av professionella färgade. Tröjorna var dyra och gick i arv, man förlängde och lagade dem för att öka livslängden.

Raggsockor har fått sitt namn av att just ragg, från getter blandades med ull till stickgarn. Getragg gjorde sockarna "stickiga" men framför allt ökade det sockornas livslängd. När foten och speciellt hälen på sockorna blev slitna så kunde man "förfota" dem. Då stickades en ny fot på den gamla kragen. Den slitna gamla foten kunde repas upp, kardas igen och blandas med ny ull till nytt garn och så småningom till nya sockor.

Tvåändstickning stickas med två gartrådar som man växelvis använder till varannan maska och snor om varandra under stickningen. Det är en gammal stickteknik som har funnits i Norge och norra Sverige, det saknas fynd från södra Sverige. Man håller garnet i höger hand och resultatet blir en fast och stum stickning som värmer bra. Den lämpar sig fint att brodera på.

De äldsta stickade tröjorna var silketröjor. De var gåvor till kungafamiljer, adel och präster. De kallades för natttröjor och användes för natten. De hade öglor på insidan som isolerande och värmdde.

Spedettröjan är en skånsk stickad tröja som har fått sitt namn av "speda" skånska för sticka.

Stickmönster De tidigaste mönstren under 1800-talet var stickade remsor/provlappar. Man sparade mönstren och gjorde mönsterböcker så man kunde kopiera. Nerskrivna pappersmönster är av senare datum.

På 1970 talet kom **Høsestrik från Danmark**. Kirsten Hoffsäter gav ut den första boken. Det är ett fritt sätt att sticka med starka färger och politiskt budskap, som propagerar för frigörande stickning, skapa själv, strunta i de färdiga mönstren och anpassade garnkit. Det är nära förknippat med dagens gerillastickning.

2020- Då pandemin tog fart, slogs alla rekord på inkomster i handarbetsbutikerna. Plötsligt fick vi tid över till annat. Vad var bättre än att sticka in sin kärlek, omsorg till nära och kära i värmande plagg.

2021-Bernie Sanders, På Joe Bidens presidentinstallation såg vi Bernie Sanders bära stickade tumvantar med mustigt mönster. Detta mönster vandrade över världen via internet. Se Annas plagiat av hans vantmönster.

Som tack för denna intressanta förmiddag, fick Anna Månsson applåder och som minne från detta tillfälle en PRO Oxie mugg. I den kan hon avnjuta sitt te hemma i Toarp med sin käre man Ronny.

Text: Anna Månsson Foto: Gunilla Bornlid